

Keuzedeel palliatieve zorg mbo

Thema 1 Introductie en werkvelden

DOCENTENHANDLEIDING

Deze docentenhandleiding hoort bij Thema 1 *Introductie en werkvelden* van het Keuzedeel palliatieve zorg voor mbo, niveau 3 en 4. In deze docentenhandleiding tref je aan:

1. Leerdoelen
2. Voorbereidende opdracht
3. Introductie op het thema Introductie en werkvelden
4. Inspirerende onderwijsmaterialen

1. Leerdoelen

Leerdoelen rubric starter

De student:

- benoemt basisprincipes en kernwaarden van palliatieve zorg. (Onderwijsraamwerk)
- beschrijft de vier dimensies van palliatieve zorg. (Onderwijsraamwerk)
- beschrijft de vier fasen van palliatieve zorg. (Onderwijsraamwerk)
- heeft kennis van de visie en wijze van verlenen van zorg bij de instelling. (K1006)
- heeft kennis van de vier fasen van palliatieve zorg. (K1006)
- heeft kennis van de vier dimensies van palliatieve zorg. (K1006)

De student is in staat om:

- in eigen woorden uitleg te geven over de basisprincipes van palliatieve zorg.
- verschillende werkvelden van de palliatieve zorg (zoals ziekenhuis, verpleeghuis, GGZ, VG-sector, thuiszorg) in eigen woorden te benoemen.
- de eigen visie op zorg te verwoorden.
- in eigen woorden de visie en wijze van verlenen van (palliatieve) zorg van de organisatie waar hij/zij werkzaam is weer te geven.

Leerdoelen rubric gevorderd

De student:

- benoemt de basis sociale vaardigheden die noodzakelijk zijn voor het omgaan met de patiënt en diens naasten in de palliatieve fase en past dit toe in een gesprek met de patiënt en diens naasten. (Onderwijsraamwerk)
- benoemt kenmerken van verschillende zorgcategorieën in de palliatieve fase. (Onderwijsraamwerk)
- communiceert actief met andere disciplines, zoals de Specialist Ouderengeneeskunde en huisarts (MDO). (Onderwijsraamwerk)
- heeft kennis van de sociale kaart gericht op palliatieve zorg. (K1006)
- kan andere betrokken zorgprofessionals inschakelen met betrekking tot palliatieve zorg. (K1006)

De student is in staat om:

- een gesprek met patiënt en diens naasten rondom palliatieve zorg te voeren.
- verschillende werkvelden van de palliatieve zorg (zoals ziekenhuis, verpleeghuis, GGZ, VG-sector, thuiszorg) te onderscheiden
- toelichting te geven over de verschillende werkvelden van de palliatieve zorg.

Keuzedeel palliatieve zorg mbo

Thema 1 Introductie en werkvelden

- als gesprekspartner deel te nemen aan een multidisciplinair (interprofessioneel) overleg.

Leerdoelen rubric beroepsbekwaam

De student:

- past de sociale kaart (ketenzorg) gericht op de palliatieve zorg (hospice, palliatieve units, netwerken palliatieve zorg, consultatieteams, vrijwilligersorganisaties en mantelzorgondersteuningsorganisaties) toe. (Onderwijsraamwerk)
- zet in overleg met patiënt en andere zorgprofessionals het transmuraal zorgpad in. (Onderwijsraamwerk)
- presenteert eigen patiënten vanuit de lichamelijke, psychische, sociale en spirituele dimensies tijdens een teamoverleg (MDO) (Onderwijsraamwerk)
- organiseert (pro)actief de zorg rondom de patiënt met een palliatieve zorgvraag om een veilige overgang van de ene naar de andere zorgorganisatie dan wel thuissituatie te waarborgen. (Onderwijsraamwerk)
- informeert de palliatieve patiënt en diens naasten over zorgvoorzieningen in de ketenzorg. (Onderwijsraamwerk)
- het zorgleefplan coördineren met de palliatieve zorgvrager en/of naasten. (K1006)

De student is in staat om:

- de sociale kaart in te zetten in een gesprek met patiënt en naasten.
- eigen patiënten tijdens het MDO, op basis van de methodiek signalering en/of de methodiek besluitvorming, te presenteren.
- palliatieve zorg over de grenzen van de eigen afdeling/organisatie vorm te geven door overleg en overdracht naar ketenpartners.

2. Voorbereidende opdracht

Sander de Hosson beschrijft in zijn TEDx Talk het ongekende belang van palliatieve zorg. Hierbij moet niet de ziekte behandeld worden, maar de hele mens. [Klik hier voor de voorbereidende opdracht voor alle niveaus.](#)

Vervolgens kan er een plenaire terugkoppeling gegeven worden van de uitwerking van de studenten. Zie ook dia 7 van de [introductie-presentatie](#).

3. Introductie op het thema Introductie en werkvelden

Als introductie op het thema kun je gebruikmaken van de [powerpointpresentatie Introductie en werkvelden](#) die is opgebouwd uit diverse slides met veel inhoudelijke informatie. Om de presentatie interactief in te zetten, kun je de werkvormen naar eigen inzicht toepassen.

Uitwerking van de powerpointpresentatie.

Dia 3

Introductie van het keuzedeel. Zie inhoud keuzedeel [K1006](#) en [de algemene informatie over het keuzedeel](#).

Keuzedeel palliatieve zorg mbo

Thema 1 Introductie en werkvelden

Toelichting op de relevantie van een keuzedeel palliatieve zorg: Je kunt de studenten vragen met welke verwachtingen zij het keuzedeel volgen. Wat hopen zij te leren?

Dia 4

De studenten meenemen langs de opbouw van het keuzedeel.
De studenten meenemen in de essentie van elk thema.

Dia 5

Ga naar het [instrument SOLO](#) dat je kunt vinden op Palliaweb bij thema 1 onder leerdoelen.

Instructie voor de studenten

Je ziet op de volgende tabbladen (W1) een verdeling van competenties die horen bij de werkprocessen van het KZD Verdieping in palliatieve zorg. Je gaat jezelf beoordelen op alle items in de linkerkolom door het vakje dat op jou van toepassing is, een groene achtergrond te geven. Als je dit voor het werkproces hebt gedaan, heb je een overzicht van waar jij binnen dit keuzedeel kunt groeien. Het SOLO-document vormt een startmeting voor jouw verdere ontwikkeling binnen het keuzedeel. Het gaat binnen dit keuzedeel over jouw groei, die groei is voor iedereen anders. Het moet jouw streven zijn om naar de volgende fase te komen. Je uploadt het bestand via de inleverknop in je portfolio in het menu bij inleveropdrachten en slaat het bestand ook op je eigen laptop (en eventueel OneDrive), zodat je jouw document regelmatig kunt pakken en bijhouden. Je groeit immers niet op alle punten tegelijk.

Tussentijds zijn er meerdere metingen. Bij een meting geef je aan waarin jij vindt dat je gegroeid bent door dat vakje geel te maken. Kies bij elke tussenmeting een andere kleur. Je gebruikt het document namelijk ook ter voorbereiding op je examenopdracht in de stage, zodat je uiteindelijk klaar bent voor het examen. Bij de afsluiting van het keuzedeel maak je het vakje waar je op dat moment staat blauw. Je zorgt ervoor dat jouw SOLO-document geüpload wordt bij inleveropdrachten in je portfolio, zodat de meest recente versie er steeds in komt te staan.

Dia 7

De studenten hebben ter voorbereiding op de les de video bekeken en hun bevindingen meegenomen naar de les. Bespreek met hen wat hen is opgevallen.

Essentie: Sander de Hosson beschrijft in zijn TEDx Talk het ongekende belang van palliatieve zorg. Hierbij moet niet de ziekte behandeld worden, maar de hele mens.

Dia 8

Definitie Palliatieve Zorg

De definitie zoals die geformuleerd staat is afgeleid van de definitie vanuit de WHO (2002) en komt uit het [Kwaliteitskader palliatieve zorg NL \(IKNL/Palliactief 2020\)](#). Goed om hier te benadrukken dat problemen van fysieke, psychische, sociale en spirituele (zingevingsvragen) aard zijn. De mens moet dus in zijn totaal gezien worden.

Op grond van deze definitie kan de palliatieve fase voor sommige aandoeningen al lang voor het te verwachten overlijden beginnen. Het is goed om dit te benadrukken.

Keuzedeel palliatieve zorg mbo

Thema 1 Introductie en werkvelden

Dia 9

Fase binnen de palliatieve zorg

Binnen de palliatieve zorg spreek je van vier fasen: de ziektegerichte palliatie, symptoomgerichte palliatie, palliatie in de stervensfase en nazorg. Het markeren van de palliatieve fase gebeurt bij voorkeur in de ziektegerichte palliatie. Dit komt verder terug in Thema 3 van dit keuzedeel.

Ziektegerichte palliatie

De behandeling is erop gericht ervoor te zorgen dat de ziekte minder wordt of stabiel blijft (genezen is dan niet meer mogelijk). Een voorbeeld hiervan is iemand die kanker heeft. De behandeling is erop gericht de ziekte/tumor te verkleinen en of de uitzaaiingen te verminderen.

Symptoomgerichte palliatie

De behandeling is erop gericht de klachten die iemand van de ziekte heeft te verminderen. Kwaliteit van leven staat voorop. Bijvoorbeeld de pijnklachten behandelen van iemand met uitgezaaide kanker die veel pijn heeft door de uitzaaiingen. Of iets tegen de benauwdheid doen bij iemand met COPD.

Stervensfase

De behandeling is erop gericht het sterven zo comfortabel mogelijk te maken met zo min mogelijk klachten.

Nazorg

De aandacht gaat niet alleen uit naar degene die ziek is en gaat sterven, maar ook naar de naasten, zowel tijdens de palliatieve fase als na het overlijden.

Dia 10

Iedere ziekte heeft zijn eigen traject. Daarbij kunnen drie hoofdgroepen onderscheiden worden:

- a) Een traject met een min of meer stabiele fase, gevolgd door een relatief korte periode van plotselinge en snelle achteruitgang. Dit traject is vrij specifiek voor het verloop van de ziekteperiode bij kanker.
- b) Een traject met een geleidelijke, maar progressieve achteruitgang, met tussentijdse ernstige episodes van acuut ziek zijn (exacerbaties), zoals bij chronisch obstructief longlijden en hartfalen.
- c) Een traject met in tijd moeilijk voorspelbare en langdurige achteruitgang, zoals bij hoge ouderdom (frailty of kwetsbaarheid) of bij dementie.

Uiteraard kent dit model ook beperkingen. Er kan een grote variatie zijn voor wat betreft het stadium waarin de patiënt zich bevindt. Daarbij kan de progressie van de ziekte voor ieder verschillend zijn en kunnen trajecten per individu verschillend verlopen. (Meer informatie in de richtlijn [Inleiding in de palliatieve zorg](http://www.pallialine.nl) op www.pallialine.nl) Zie ook de richtlijnen voor COPD, hartfalen, dementie, ALS, mensen met een verstandelijke beperkingen een handreiking palliatieve zorg aan mensen met een niet-westerse achtergrond in het richtlijnenboek of op Pallialine.

Keuzedeel palliatieve zorg mbo

Thema 1 Introductie en werkvelden

Dia 11

De doelen/samenvatting van palliatieve zorg op een rij.

Dia 12

Casus uitwerking zie:

[Casus mevrouw Van Doorn \(opdracht starter\)](#)

[Casus mevrouw Van Doorn \(opdracht gevorderde\)](#)

[Casus mevrouw Van Doorn \(opdracht beroepsbekwaam\)](#)

Bij deze dia kan ook de casus over COPD gebruikt worden. Deze is te vinden in onderstaande opdrachten:

[Casus COPD \(opdracht starter\)](#)

[Casus COPD \(opdracht gevorderde\)](#)

[Casus COPD \(opdracht beroepsbekwaam\)](#)

Dia 13

Hieronder zijn links opgenomen naar documenten en websites over palliatieve zorg binnen een specifieke zorgsetting. Verdeel de groep studenten in subgroepen en laat elke subgroep een van de werkvelden bestuderen.

[Palliatieve zorg binnen de GGZ.](#)

[Palliatieve zorg binnen de GHZ.](#)

[Palliatieve zorg in het ziekenhuis \(1\)](#)

[Palliatieve zorg in het ziekenhuis \(2\)](#)

[Palliatieve zorg in het ziekenhuis \(3\)](#)

[Palliatieve zorg in de VVT \(1\)](#)

[Palliatieve zorg in de VVT \(2\)](#)

[Palliatieve zorg in de VVT \(3\)](#)

[Palliatieve zorg in de VVT \(4\)](#)

[Palliatieve zorg in de VVT \(5\)](#)

Opdracht

Elke subgroep geeft een terugkoppeling (presentatie) over de wijze waarop palliatieve zorg binnen het bestudeerde werkveld vormgegeven wordt. Hierbij wordt ook een relatie gelegd met het onderdeel *Basisprincipes van de palliatieve zorg*.

4. Inspirerende onderwijsmaterialen

Bij dit thema zijn meerdere achtergrond- en onderwijsmaterialen verzameld. Je kunt deze vinden door op onderstaande link te klikken.

Klik hier voor inspirerende onderwijsmaterialen

